

Львівська комерційна академія, кафедра МЕВ

лектор: **Флейчук М.І.**;

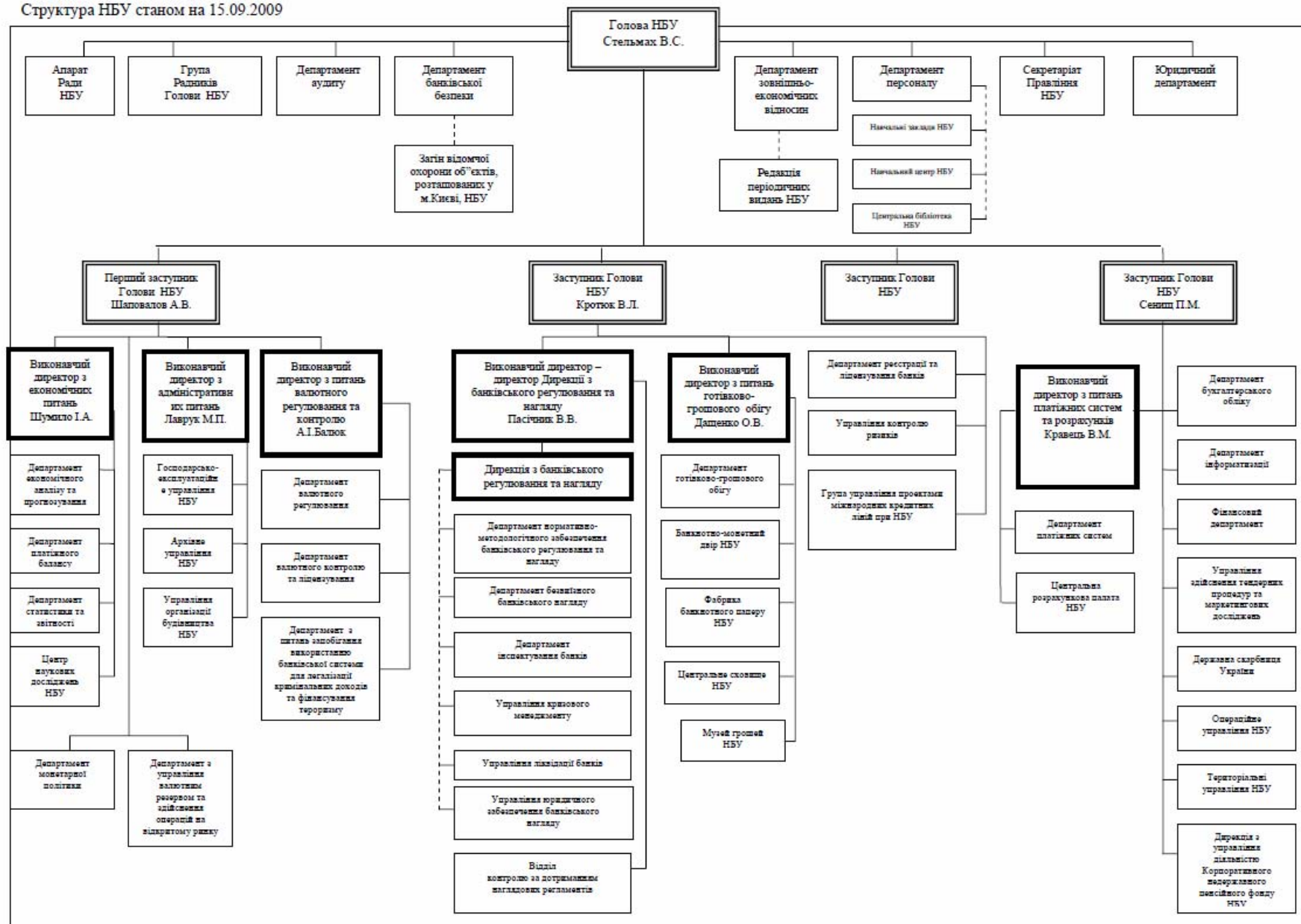
асистент: Щербата З.Я.

Діяльність національного банку

Лекція 5

Структура НБУ станом на 15.09.2009

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

◆ Національний банк
◆ Статистика
◆ Інформаційні матеріали

◆ Платіжна система
◆ Банківський нагляд
◆ Фінансовий моніторинг

◆ Банкноти і монети
◆ Публікації
◆ Законодавство

◆ Група управління
проектами міжнародних
кредитних ліній

EN UA

Показники валютного ринку

Офіційний курс гривні до
іноземних валют

09.04.2010	>>
100 доларів США	792.6300 ↓
100 євро	1053.8808 ↑
10 російських рублів	2.6960 ↑

Середньозважений курс
на міжбанківському ринку

07.04.2010	>>
грн. за 100 доларів США	791.36

[Детальніше >>](#)

Показники фінансового ринку

Процентні ставки
за активними і пасивними операціями
Національного банку України

08.04.2010	>>
під забезпечення	12.5
бланковий	13.5

Регулювання ліквідності банків

07.04.2010	>>
обсяг наданих коштів, млн. грн.	
обсяг залучених коштів, млн. грн.	475.0

Процентні ставки банків
за кредитами і депозитами

06.04.2010	>>
За кредитами, інтегральна, %	12.9
За депозитами, інтегральна, %	11.5

Процентні ставки банків
за строковими депозитами фізичних осіб

у лютому 2010 року	>>
Середньозважені ставки в річному обчисленні, %	

Прес-релізи

Оновлено! [Інформація про банки з тимчасовою адміністрацією ... >>](#)

08.04.2010 Про затвердження змін до Інструкції про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті ... >>

02.04.2010 Про стан валютного ринку у березні ... >>

25.03.2010 Макроекономічний огляд (березень 2010 року) ... >>

23.03.2010 Щодо оцінки економічного стану України в лютому 2010 року ... >>

22.03.2010 Про банки, що перебувають у стані ліквідації ... >>

Офіційні повідомлення

08.04.2010 Повідомлення про проведення активних та пасивних операцій Національного банку України та встановлення процентних ставок за ними ... >>

07.04.2010 Повідомлення про результати проведення тендера з підтримки ліквідності банків ... >>

25.03.2010 ЗАПРОШЕННЯ ДО ВИСЛОВЛЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ №4729/28/1. Проект "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень" ... >>

25.03.2010 ЗАПРОШЕННЯ ДО ВИСЛОВЛЕННЯ ЗАЦІКАВЛЕНOSTІ №4729/28/3. Проект "Розвиток системи державної статистики для моніторингу соціально-економічних перетворень" ... >>

Статистичні публікації та аналітичні огляди

07.04.2010 ССПД. Зовнішній сектор, березень 2010 року ... >>

02.04.2010 Статистичний бюлетень Національного банку України (електронне видання), лютий 2010 року ... >>

30.03.2010 Міжнародна інвестиційна позиція, на кінець 2009 року ... >>

Інші надходження

08.04.2010 Державні закупівлі... >>

02.04.2010 ЗВІТ про повторне відстеження результативності регуляторного акта постанови Правління Національного банку України від 28.07.2008 № 216 "Про затвердження Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів", зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 01.10.2008 за № 910/15601... >>

02.04.2010 Платіжна система. Реєстрація договорів про членство або про участь у міжнародних платіжних системах... >>

01.04.2010 Банківський нагляд. Наказ Національного банку України "Про затвердження складу Комітету з питань аудиту банків" від 12.05.2009 № 78... >>

25.03.2010 Група управління проектами міжнародних кредитних ліній. Новини... >>

24.03.2010 Введення в обіг з 25 березня пам'ятних монет "Микола Пирогов" ... >> "300-річчя Конституції Пилипа Орлика" ... >>
"100-річчя українського хокею з шайбою" ... >> "Бджола" ... >>

Перелік матеріальних цінностей які не використовуються в Головному управлінні Національного банку України по м. Києву і Київській області та визначені комісією для реалізації стороннім організаціям... >>

Основні тенденції грошово-кредитного ринку
України ... >>
за лютий 2010 року

Основні тенденції валютного ринку
України ... >>
за березень 2010 року

Монетарний огляд ... >> за 2009 рік

Облікова ставка ... >> 10.25 %

Індекс інфляції у лютому 101.9 %

◆ Основні засади грошово-кредитної
політики на 2010 рік

◆ МЕМОРАНДУМ ПРО ЕКОНОМІЧНУ ТА
ФІНАНСОВУ ПОЛІТИКУ

Корисні посилання

- ◆ Державні установи України
- ◆ Світові фінансові організації
- ◆ Центральні банки країн світу

◆ Довідник банків України

Телефони довіри

Територіальних управлінь НБУ

Ювілейні та пам'ятні монети

Ціни та пункти продажу >

Основна функція

Згідно зі статтею 99 Конституції України, прийнятою в 1996 році, основною функцією центрального банку держави - Національного банку України - є забезпечення стабільності грошової одиниці - гривні.

На виконання своєї основної функції Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, а також, у межах своїх повноважень, - цінової стабільності.

Основні функції:

- відповідно до розроблених Радою Національного банку України Основних засад грошово-кредитної політики визначає та проводить грошово-кредитну політику;
 - монопольно здійснює емісію національної валюти України та організує її обіг;
 - виступає кредитором останньої інстанції для банків і організує систему рефінансування;
 - встановлює для банків правила проведення банківських операцій, бухгалтерського обліку і звітності, захисту інформації, коштів та майна;
 - організовує створення та методологічно забезпечує систему грошово-кредитної і банківської статистичної інформації та статистики платіжного балансу;
 - визначає систему, порядок і форми платежів, у тому числі між банками;
 - визначає напрями розвитку сучасних електронних банківських технологій, створює, координує та контролює створення електронних платіжних засобів, платіжних систем, автоматизації банківської діяльності та засобів захисту банківської інформації;
-

-
- здійснює банківське регулювання та нагляд;
 - веде Державний реєстр банків, здійснює ліцензування банківської діяльності та операцій у передбачених законами випадках;
 - веде офіційний реєстр ідентифікаційних номерів емітентів платіжних карток внутрішньодержавних платіжних систем;
 - здійснює сертифікацію аудиторів, які проводитимуть аудиторську перевірку банків, тимчасових адміністраторів та ліквідаторів банку;
 - складає платіжний баланс, здійснює його аналіз та прогнозування;
 - представляє інтереси України в центральних банках інших держав, міжнародних банках та інших кредитних установах, де співробітництво здійснюється на рівні центральних банків;
 - здійснює відповідно до визначених спеціальним законом повноважень валютне регулювання, визначає порядок здійснення операцій в іноземній валюті, організовує і здійснює валютний контроль за банками та іншими фінансовими установами, які отримали ліцензію Національного банку на здійснення валютних операцій;
 - забезпечує накопичення та зберігання золотовалютних резервів та здійснення операцій з ними та банківськими металами;
 - аналізує стан грошово-кредитних, фінансових, цінових та валютних відносин;
 - організує інкасацію та перевезення банкнот і монет та інших цінностей, видає ліцензії на право інкасації та перевезення банкнот і монет та інших цінностей;
 - реалізує державну політику з питань захисту державних секретів у системі Національного банку;
 - бере участь у підготовці кадрів для банківської системи України;
 - визначає особливості функціонування банківської системи України в разі введення воєнного стану чи особливого періоду, здійснює мобілізаційну підготовку системи Національного банку;
 - здійснює інші функції у фінансово-кредитній сфері в межах своєї компетенції, визначеної законом.
-

Процентні ставки по позиках:

- **Облікова ставка** – процент, що стягує ЦБ по позиках, які надаються комерційним банкам;
 - **Базова ставка** - ставка, яку використовує банк для встановлення процентних ставок по позиках (орієнтир – облікова ставка НБУ, LIBOR – London Interbank offered rate тощо);
 - **Першокласна ставка** (Prime rate) – пільгова ставка, яка встановлюється комерційними банками для надання позик “найсоліднішим” та фінансово стійким позичальникам
-

Документальне оформлення позик:

- **Прості векселі** – вид цінних паперів у вигляді письмового зобов'язання виплатити певну суму коштів у певний момент часу цілком, частинами або за вимогою;

ПРОСТИЙ ВЕКСЕЛЬ

Серія АА 0359750

(валюта) (сума цифрами)

(місце складання) (дата складання)

... 20 ... р. ми заплатимо проти цього простого векселя наказу

(найменування того, кому або за наказом кого платити повинні бути здійснені)

(валюта) (сума словами)

Підлягає сплаті в

(місце платежу)

(найменування банківської установи)

Підпис і точна адреса векселедавця
Ідентифікаційний номер (код)

№ завіскі 22

-
- **Контокорентний кредит** – надається лише тим клієнтам, які мають поточний рахунок у банку.

*Контокорентний кредит має місце, коли банк видає клієнту суму, що перевищує його власні кошти на рахунку. Поява від'ємного сальдо називається **овердрафт**. Ліні, відкрита по овердрафту – обмеження на припустиму суму.*

- Кредитна картка – вартість придбаних товарів та послуг фіксується спеціальним касовим апаратом на картці і передається у банк, який видав кредитну картку. Далі банк перераховує зазначені суми на рахунок відповідних торговельних організацій.

Обсяг щорічних платежів по позиках:

$$p^* = \frac{i}{1 - (1 + i)^{-t}}$$

p^* - розмір щорічних
платежів;

i – процентна ставка;

t – термін погашення позики

Грошові агрегати:

M0: готівка поза банками (currency)

M1: M0 + всі види чекових депозитів

Всі види чекових депозитів:

- чекові рахунки або депозити до запитання (checking account or demand deposits);
 - Інші чекові депозити (checkable deposits);
 - дорожні чеки (traveler's checks) банках та ощадних установах (thrift institutions)
-

Чекові рахунки або депозити до запитання:

- **Чековий депозит** – депозит, по якому можна виконувати розрахунки чеками;
 - **Чековий рахунок** (депозит до запитання) – депозит по якому, крім платіжних послуг, забезпечується набір інших банківських послуг (овердрафт, дорожні чеки, кредитні картки, сейфове зберігання грошей), але проценти не виплачуються
-

Інші чекові депозити:

«Нау-рахунок» - чековий депозит, рахунок для виконання звичайних чекових та інших платіжних операцій, на який, на відміну від інших чекових депозитів нараховується процент. По цьому рахунку обмежується кількість чеків, які можна виписати протягом певного періоду.

Рахунок з автоматичною “очисткою” — різновид депозиту до запитання. Банк щоденно “очищає” рахунок від сум, що перевищують узгоджений з клієнтом мінімум, і вкладає надлишок суми у фінансові інструменти, які приносять процентний дохід. У разі надходження чеків для оплати з цього рахунку, необхідні кошти знову повертаються назад на рахунок до запитання.

Рахунок автоматичного перерахування коштів – вид депозиту до запитання, що приносить процентний дохід. З цього рахунку, при потребі, банк автоматично перераховує кошти на депозит до запитання для погашення чеків, що надійшли в банк, для покриття овердрафту або підтримки мінімального балансу на чековому рахунку.

**М2: М1+ решта подібних до чеків
активів + інші високоліквідні активи**

- **Депозитні рахунки грошового ринку (money market deposit account - MMDA) – один з видів ощадних рахунків. Відмінність полягає у тому, що процентна ставка по цьому рахунку є змінною і коригується щотижня;**
-

- Цінні папери грошового ринку
(money market mutual funds shares)

● **Ощадні депозити (ощадні рахунки) в усіх депозитарських установах (passbook savings):**

- ✓ Гроші на ощадкнижці – нечековий депозит, по якому нараховується процент. Для захисту операцій на ньому використовується ощадкнижка
-

-
- ✓ Рахунки з випискою стану ощадного внеску – різновид грошей на ощадкнижці. Відмінність – форма ведення записів (періодичні виписки стану внеску замість ощадкнижки);
 - ✓ Дрібнономінальні термінові депозитні сертифікати (small-denomination time certificates of deposits - Cds) – депозит на суму менше, ніж 100 тис. дол. США, не перебуває в обігу (тобто не може купуватися та продаватися до дати погашення), за умови дострокового вилучення вкладником виплачується пеня;
-

-
- ✓ банківські угоди про продаж активів із зворотнім викупом цих паперів наступного дня (bank overnight repurchase agreement);
 - ✓ Банківська угода про зворотній викуп – угода про продаж цих паперів в обумовлений термін та за обумовленою (вищою) ціною (repurchase agreement, RP);
 - ✓ Євродолари із зворотнім викупом наступного дня (overnight Eurodollars)
-

М3: М2+ менш ліквідні активи

- Крупнономинальні термінові депозитні сертифікати (large-denomination time certificates of deposits - CDs) - депозит на суму понад 100 тис. дол. США, перебуває в обігу, при вилученні достроково виплачується пеня;
 - Довгострокові банківські угоди про зворотній викуп ЦП (bank long-term repurchase agreements);
 - Євродолари із зворотнім викупом в обумовлений термін (term Eurodollars)
-

L:M3+високоліквідні цінні папери

- Короткотермінові цінні папери казначейства (Long-term Treasury securities) – боргові цінні папери, що випускаються урядом терміном погашення менше, ніж на рік;

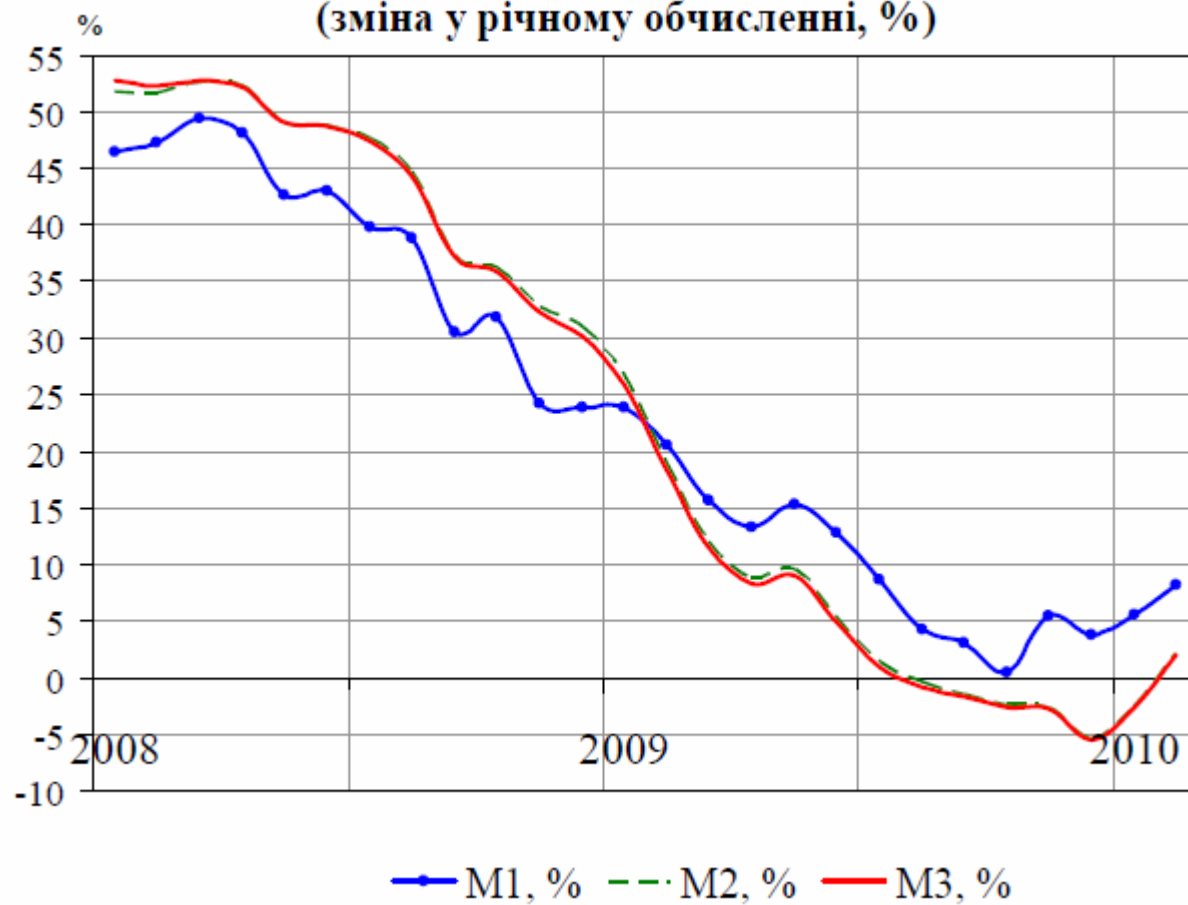

-
- Комерційні папери (commercial papers) – прості та переказні векселі, чеки та депозитні сертифікати на пред'явника, обертаються, випускаються терміном від 1 до 270 днів.;
 - Ощадні облігації (saving bonds) – один з основних цінних паперів, що випускається урядом США, не перебувають в обігу;
 - Банківські акцепти – переказні векселі або тратта (bill of exchange) гарантовані банком
-

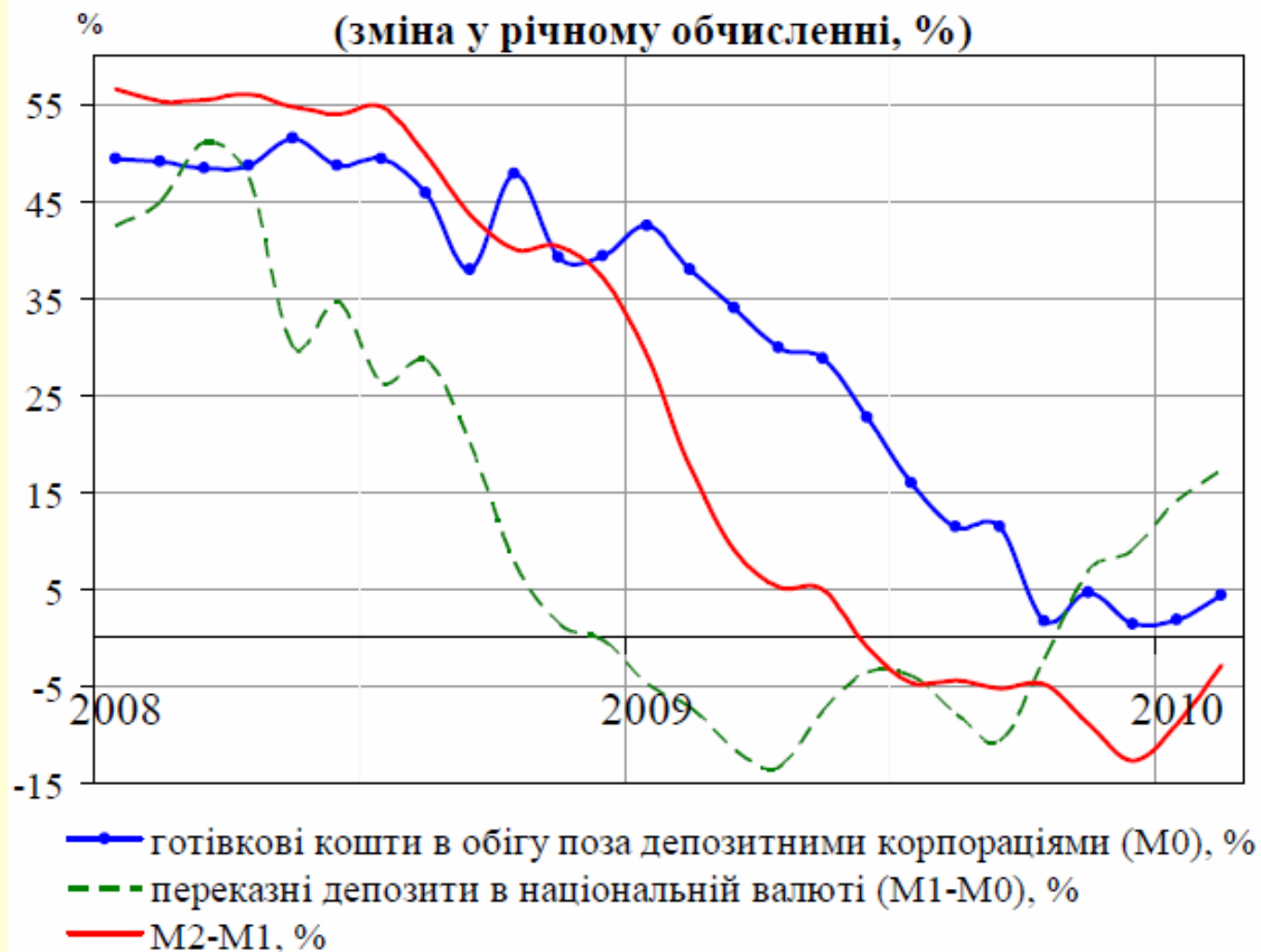
Таблиця 1. Грошові агрегати

Показники	Січень 2010		Лютий 2010	
	залишки на кінець періоду, млрд. грн.	зміна у річному обчисленні, %	залишки на кінець періоду, млрд. грн.	зміна у річному обчисленні, %
M3 (6 +7)	479.95	-2.6	480.40	2.0
(1) Готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями (M0)	153.05	1.9	153.98	4.4
(2) Переказні депозити в національній валюті	73.94	14.2	73.57	17.2
(3) M1 (1 + 2)	226.99	5.6	227.55	8.2
(4) Переказні депозити в іноземній валюті	42.39	10.7	39.00	17.1
(5) Інші депозити	208.17	-11.9	211.50	-5.7
(6) M2 (3 + 4 +5)	477.55	-2.5	478.05	2.2
(7) Цінні папери, крім акцій	2.40	-22.9	2.35	-21.5

**Графік 1. Зміна грошових агрегатів
(зміна у річному обчисленні, %)**

**Графік 2. Зміна компонентів грошових агрегатів
(зміна у річному обчисленні, %)**

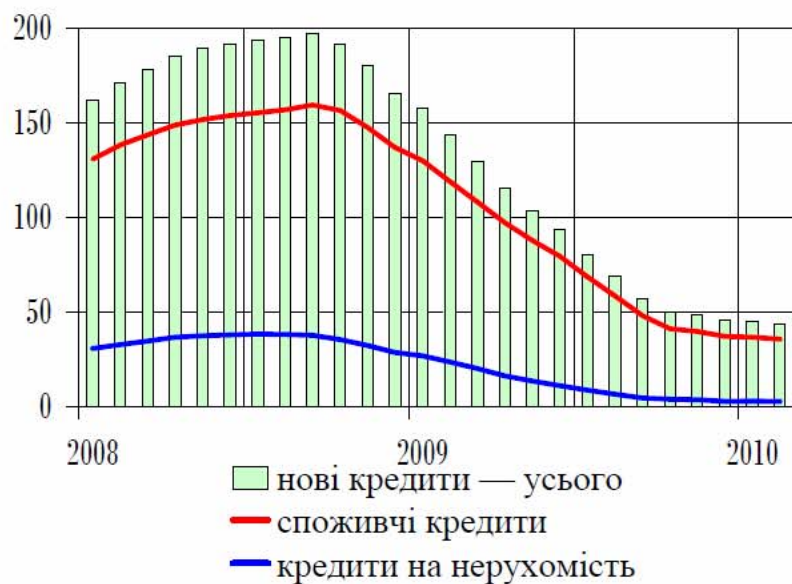

Таблиця 2. Компоненти МЗ за секторами економіки

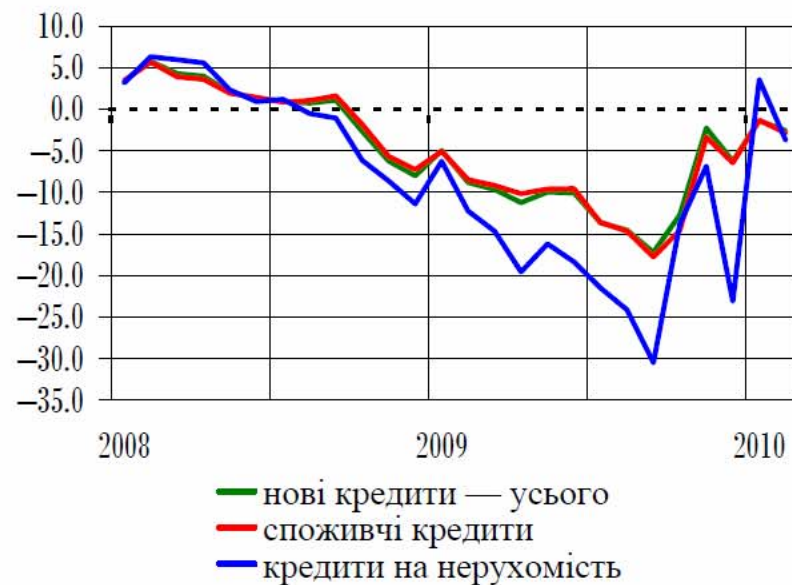
Показники	Січень 2010		Лютий 2010	
	залишки на кінець періоду, млрд. грн.	зміна у річному обчисленні, %	залишки на кінець періоду, млрд. грн.	зміна у річному обчисленні, %
Готівкові кошти в обігу поза депозитними корпораціями (M0)	153.05	1.9	153.98	4.4
Переказні депозити в національній валюті (M1-M0)	73.94	14.2	73.57	17.2
Інші фінансові корпорації	3.79	29.3	3.33	16.3
Нефінансові корпорації	34.03	0.2	33.42	1.4
Інші сектори ¹	36.11	29.7	36.82	36.5
Переказні депозити в іноземній валюті й інші депозити (M2 - M1)	250.56	-8.8	250.50	-2.8
Інші фінансові корпорації	11.05	-25.1	10.97	-21.6
Нефінансові корпорації	58.48	-22.7	56.54	-19.3
Інші сектори	181.03	-1.8	182.99	5.4
Цінні папери, крім акцій (M3 - M2)	2.40	-22.9	2.35	-21.5
Інші фінансові корпорації	0.24	-40.4	0.23	-34.1
Нефінансові корпорації	1.85	-0.6	1.83	-2.0
Інші сектори	0.31	-63.4	0.30	-62.3

¹ Домашні господарства та некомерційні організації, що обслуговують домашні господарства.

**Графік 3. Нові кредити
домашнім господарствам
за 12 міс. кумулятивно, млрд. грн.**

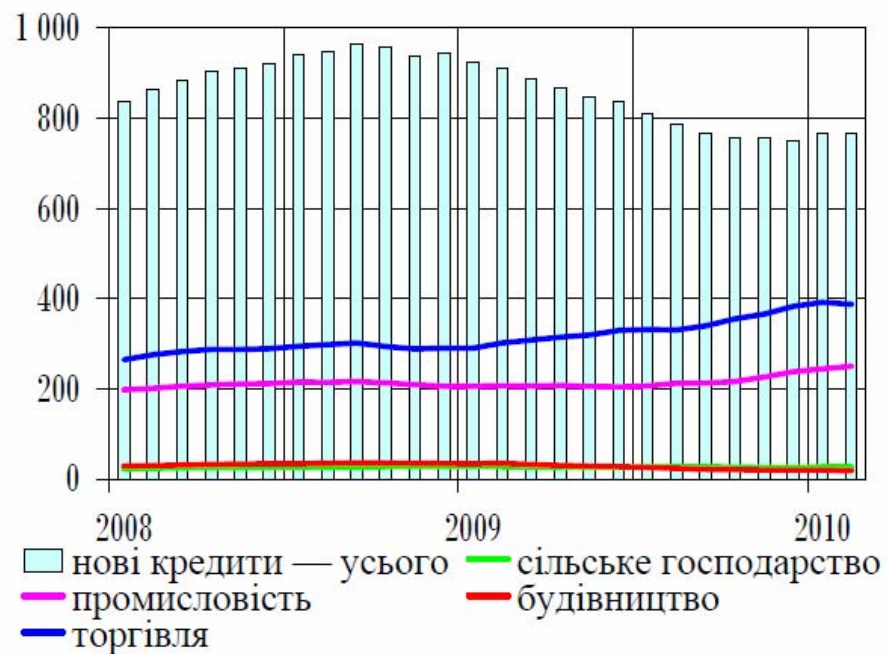

**Графік 4. Нові кредити
домашнім господарствам
зміна за 12 міс. кумулятивно, %**

**Графік 5. Нові кредити
нефінансовим корпораціям
за 12 міс. кумулятивно, млрд. грн.**

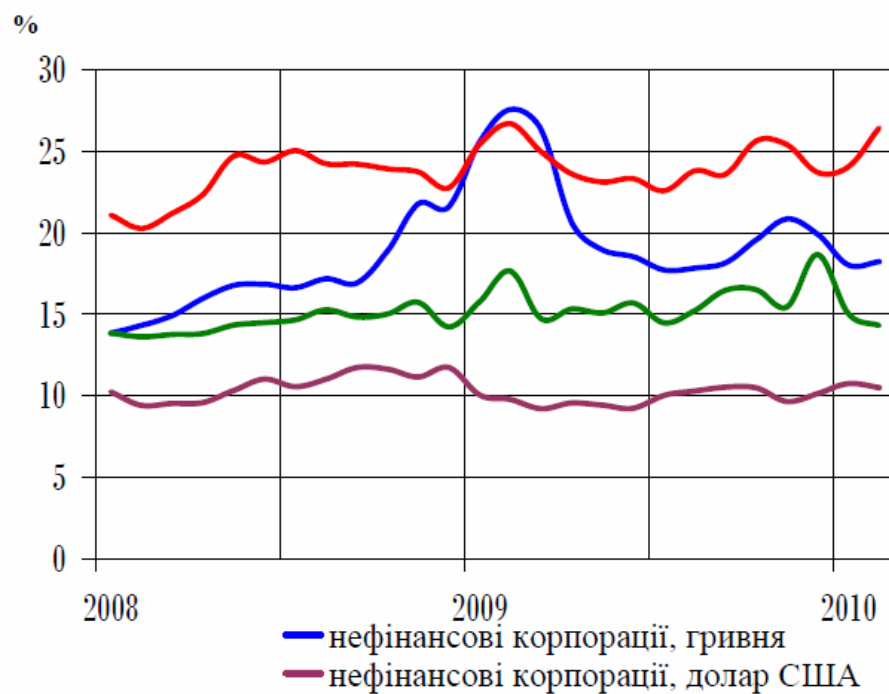

**Графік 6. Нові кредити
нефінансовим корпораціям
зміна за 12 міс. кумулятивно, %**

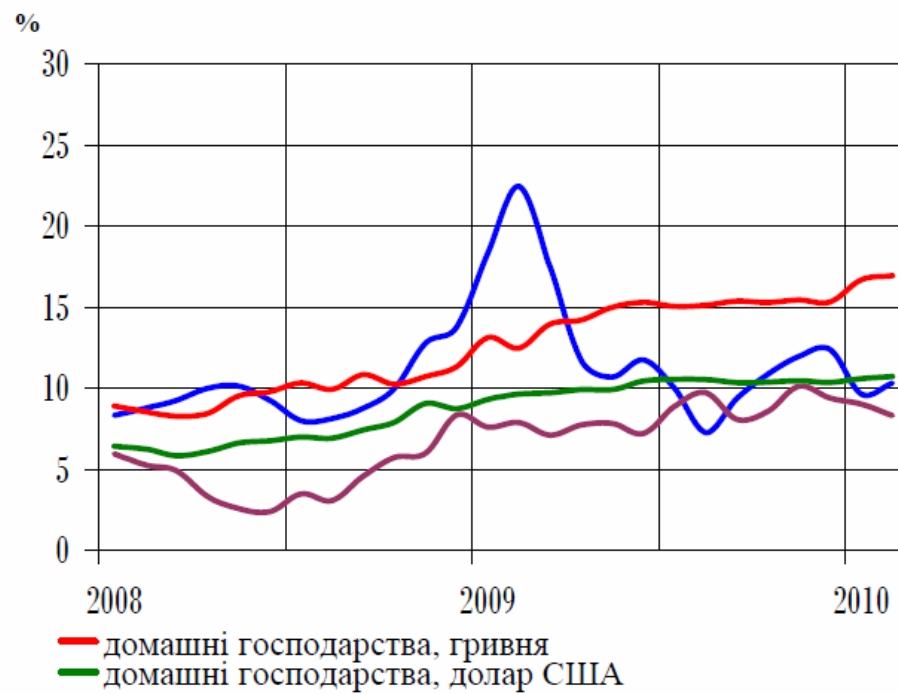

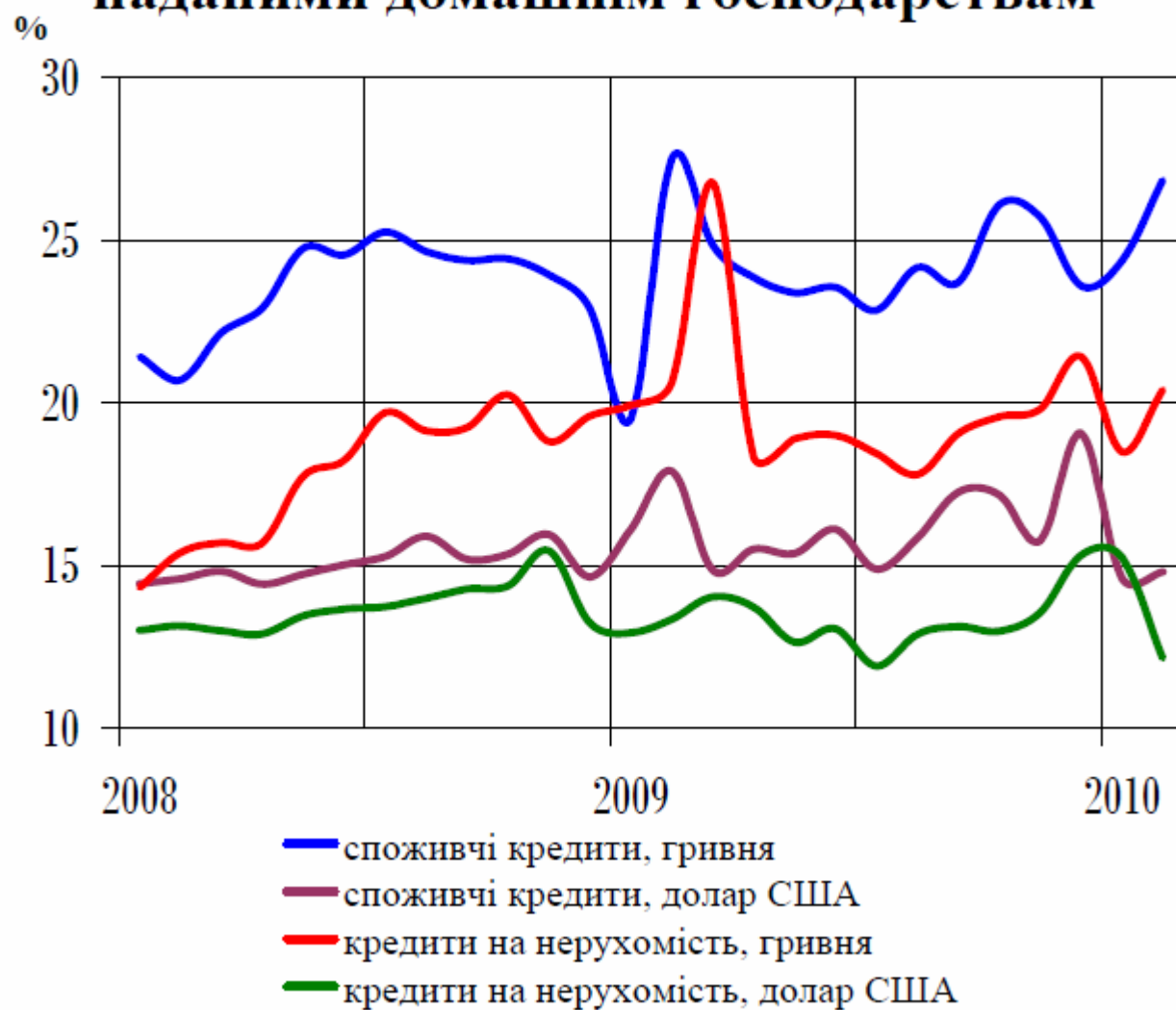
Графік 1. Процентні ставки за кредитами

Графік 2. Процентні ставки за депозитами

**Графік 3. Процентні ставки за кредитами,
наданими домашнім господарствам**

Статистика
Інформаційні матеріали

Банківський нагляд
Фінансовий моніторинг

Публікації
Законодавство

Проекти
проектів
кредитних д

« ... Головна « ... Статистика
Облікова ставка Національного банку України

Період	% річних
2009	
з 12.08	10.25
з 15.06	11.0
2008	
з 30.04	12.0
з 01.01	10.0
2007	
з 01.06	8.0
2006	
з 10.06	8.5
2005	
з 10.08	9.5
2004	
з 09.11	9.0
з 07.10	8.0
з 09.06	7.5
2002	
з 05.12	7.0
з 05.07	8.0
з 04.04	10.0
з 11.03	11.5
2001	
з 10.12	12.5
з 10.09	15.0
з 09.08	17.0
з 11.06	19.0
з 07.04	21.0
з 10.03	25.0
2000	

Грошовий мультиплікатор $m1$

$$M1 = m1 \times MB$$

$m1$ – грошовий мультиплікатор;

$M1$ – пропозиція грошей;

MB – грошова база

Грошовий мультиплікатор m_1 – показує як зміниться обсяг пропозиції грошей при зміні величини грошової бази. Цей коефіцієнт завжди більше від 1, бо враховує також вплив решти факторів:

- рішення вкладників про розподіл їх коштів між готівкою та депозитами;
 - рішення банків про обсяги утримання надлишкових резервів;
 - рішення центрального банку про резервні вимоги.
-

Фактори, що впливають на
величину грошового
мультиплікатора $m1$:

Пропозиція грошей:

$$M1 = D + C$$

D – чекові депозити; C - готівка

$$m1 \times MB = D + C$$

$$MB = R + C \Rightarrow m1(R + C) = D + C$$

R – величина резервів

$$R = (RR + ER) \Rightarrow m1(RR + ER + C) = D + C$$

R – сума обов'язкових резервів; ER - сума надлишкових резервів

$$RR = r_D \times D \Rightarrow m1(r_D \times D + ER + C) = D + C$$

r_D – резервне співвідношення. За економічним не може бути більшим від 1 (як правило менше 1).

$$m1 = \frac{1 + (C / D)}{r_D + (ER / D) + (C / D)}$$

Практика показує, що ER/D досить мала величина, що вимірюється тисячними, тому, що банки прагнуть не тримати значні надлишкові резерви, оскільки це знижує додаткові можливості одержання прибутку

Грошовий мультиплікатор m_2

$$m_2 = \frac{1 + (C / D) + (T / D) + (MMF / D)}{r_D + (ER / D) + (C / D)}$$

T – термінові депозити та інші складові;

MMF – інші складові M_2

*Оскільки для T та ММФ, на відміну від
чекових депозитів, не
встановлюються резервні вимоги, то
вони мають тенденцію активнішого
мультиплікативного розширення.
Абсолютне значення m_2 набагато
перевищує m_1*

Висновки:

Фактори, що впливають на
співвідношення “чекові депозити-
готівка” (C/D) ↑:

- Добробут/обсяг активів у населення ↓;
 - % ставка по депозитах ↓;
 - Банківська паніка ↑;
 - Незаконна діяльність ↑;
 - Рівень податків ↑
-

Фактори, що впливають на $ER/D \downarrow$:

● Ринкова % ставка $\uparrow$;

● Відтік депозитів $\downarrow$.

Фактори, що впливають на пропозицію грошей $\uparrow$:

- Грошова база $\uparrow$;
 - Резерви $\uparrow$;
 - ЦБ купує цінні папери;
 - Обов'язкове резервне співвідношення $\downarrow$;
 - Надлишкове резервне співвідношення $\downarrow$;
 - Відношення “готівка-чекові депозити” $\downarrow$;
-

-
- Співвідношення “термінові депозити-чекові депозити” ↑;
 - Співвідношення “решта складових М2-чекові депозити” ↑;
 - Добробут населення ↑;
 - % ставка ↑;
 - Банківська паніка ↓;
 - Тіньова економіка ↑;
 - Рівень податків ↓;
 - Відтік депозитів ↓.
-

Дякуємо за
увагу!